

Strop^{Nº} 68 en Toga

19^e JAARGANG
SEPTEMBER
OKTOBER
NOVEMBER
2026

Trimestrieel tijdschrift

Inhoudstafel

Togapraat door mr. Griet Van Durme 3

Woord van de stafhouder 4

Viering jubilarissen door mr. Griet Van Durme + dankwoord door mr. Chris Cauwe 5

Bewegingen 11

Recht op boeken: Jos Decoker, raadsheer Hof van Cassatie 12

Interview Tom Van den Hende door mr. Laura Otte 16

Advocaten zonder grenzen door mr. Thomas Verlee en mr. Sofie Lesandr  20

Herdenking van de grote brand

in het groot gerechtshof te Gent op 19 maart 1926 door ere-ondervoorzitter Philippe Van Maele 24

Terugblik: advocatenrun 2026 27

Vlaamse Conferentie door mr. Sofie Lesandr  28

Commissie van de stagiairs door mr. Mathieu Derycke 30

VZW TAJO door mr. Laura Otte 30

Wel en wee 33

Alleman door mr. Dirk Van de Gehuchte 33

COLOFON

Een uitgave van Orde van Advocaten - Balie Gent

Verantwoordelijke uitgever: Orde van Advocaten - Balie Gent,

Filip Mertens, stafhouder, gerechtsgebouw, Opgeëistenlaan 401, 9000 Gent.

Hoofdredactie: mr. Griet Van Durme

Redactieraad: mr. Laura Otte, mr. Chris Cauwe, mr. Ingeborg Vereecken, mr. David Serrus, mr. Dirk Van de Gehuchte, mr. Yves Bracke, mr. Peter De Wilde, Saskia Goethals, mr. Sofie Lesandr , mr. Mathieu Derycke, mr. Tine Bricout, mr. Manon Huyghe

Ontwerp & layout: Stook.be

Coverbeeld en foto's 'viering jubilarissen': Caro Rogiest

Togapraat

| door mr. Griet Van Durme

Met het begin van een nieuw gerechtelijk jaar breekt opnieuw

een vertrouwd maar bijzonder moment aan.

Voor velen (en zeker ook voor ondergetekende) is het intussen al het zoveelste begin.

Toch blijft er elk jaar een zweem van een eerste schooldag hangen:

frisse agenda, goede voornemens en de stille hoop dat de mailbox zich nog even gedeisd houdt.

De vakantie heeft intussen hopelijk deugd gedaan: ze bood ruimte om tot rust te komen, afstand te nemen en met hernieuwde energie vooruit te kijken.

Met goede moed en goede voornemens kunt u hopelijk het nieuwe gerechtelijk jaar aanvangen. Sommige van die voornemens zijn ondertussen ongewijfeld al met de realiteit in aanraking gekomen, maar dat hoort bij het seizoen. Er wachten ongetwijfeld opnieuw uitdagingen, maar ook kansen om met inzet, confraterniteit en overtuiging verder te bouwen aan de waarden van ons mooie beroep.

Een bijzondere welkom gaat naar de nieuwe stagiairs die hun eerste stappen zetten aan onze balie. Zij brengen enthousiasme, een frisse blik en nieuwe dynamiek mee.

Ik wens hen een leerrijke, inspirerende en warme start toe, en de vurige hoop dat zij zich snel thuis mogen voelen aan de Gentse balie.

Woord van de stafhouder

| door stafhouder Filip Mertens

Over muizen en andere belangrijke dingen des levens...

Dag confraters,

De zomer was warm, niet alleen volgens de thermometer,

maar ook door de vertraging die warmte met zich meebrengt.

De stad bewoog trager, de dagen leken langer

en zelfs de tijd leek bereid een rustiger tempo aan te nemen.

Na een uitzonderlijk warme zomer zijn de temperaturen eindelijk gezakt.

Helaas geldt dat niet voor de activiteit op onze kantoren. Nauwelijks zijn de koffers opgeborgen of de waan van de dag neemt opnieuw bezit van ons. E-mails stapelen zich op, conclusie-termijnen naderen en vergaderingen verschijnen weer in de agenda alsof zij nooit zijn weggeweest.

Nu de herfst zich voorzichtig aandient, keert de vertrouwde dynamiek dus terug.

Zelfs het vertrouwde geroezemoes in de cafetaria van het gerechtsgebouw, vlak naast mijn bureau, is terug.

Onder mijn bureau klinkt intussen een ander geroezemoes: dat van enkele ondernemende muizen die zich weinig aantrekken van de seizoenen.

Zij blijken opvallend ongevoelig voor vakantieperiodes en professionele drukte. Hun onverstoorbare aanwezigheid vormt een aangenaam contrast met onze neiging om voortdurend achter de actualiteit aan te hollen.

Het is een eigenaardige gedachte: terwijl wij ons bezighouden met belangrijke en minder belangrijke dossiers, fundamentele rechten en maatschappelijke vraagstukken, gaat onder onze voeten een heel andere werkelijkheid haar gang.

Het brengt tot wat overpeinzingen.

Niet alles wat belangrijk is, is onmiddellijk zichtbaar.

Zoals de muizen zich maar laten opmerken door wat geritsel, zo kondigen veel uitdagingen voor onze balie zich aanvankelijk slechts aarzeland aan. Digitalisering, toegang tot justitie, het welzijn van advocaten, de aantrekkelijkheid van ons beroep voor jonge collega's: het zijn soms slechts signalen, tot blijkt dat zij onze volle aandacht verdienen.

Onze hardnekkige muizen herinneren er me eraan dat stilstand slechts schijn is.

Misschien is dat precies wat ons beroep kenmerkt. Zelfs wanneer alles tijdelijk vertraagt, blijft onder de oppervlakte veel in beweging. Het is onze opdracht die onderstromen tijdig te herkennen en er richting aan te geven.

Mag ik u allen een succesvol gerechtelijk jaar 2026-2027 wensen ?

Vriendelijke groeten,

Filip

Viering jubilarissen

door mr. Griet Van Durme

Op 19.05.2026 werden zomaar eventjes acht verdienstelijke confraters gehuldigd, die een loopbaan van 51 en 50 jaar balie

achter de rug hebben. Persoonlijk beschouw ik dit als één van de mooiste vieringen aan onze balie,

verbroedering tussen oud en jong mét een glaasje erbij, kan het nog beter?

Het ging om de tableaunummers 9, 10, 16, 17, 18, 20, 21 en 26, nl. mr. Ann Grypdonck, mr. Christian Cauwe, mr. Dirk Van de Gehuchte, mr. Philip Vancaeneghem, mr. Ivan Van Der Vorst, mr. Georges Van Hecke, mr. Dominique Matthys en mr. Frans Vervae. De jubilarissen werden gevierd in aanwezigheid van de Voorzitter van de Orde van Vlaamse Balies, mr. Peter Callens.

Het minste wat je kan zeggen is dat toewijding en veerkracht de jubilarissen die vijftig jaar advocaat zijn kenmerken. Het overweldigende applaus was een erkenning van decennia lang vol inzet. Deze groep advocaten heeft hun vak vormgegeven met een gevoel voor maatschappelijke verantwoordelijkheid en een diepe betrokkenheid voor hun cliënten.

Mr. Ann Grypdonck sierde als enige vrouw het gezelschap. Uit de laudatio bleek dat zij bekend staat als een doorzetter, die steeds opkwam voor de sociaal zwakkeren. Haar vastberadenheid en onwrikbare inzet hebben vele cliënten door moeilijke tijden geholpen en laten zien wat het betekent om recht te doen. Mr. Chris Cauwe is in een unieke situatie dat hij gevierd werd omwille van 50 jaar balie, terwijl ook zijn patron hierbij aanwezig was (mr. J.-M. Kluyskens, 100 jaar oud). Hij belichaamt de brug tussen generaties en tradities, en laat zien hoe kennis en ervaring in dialoog blijven met vernieuwing. Gekend als bruggenbouwer en geëngageerd mens, heeft hij door de jaren heen geprobeerd complexe kwesties tussen partijen op een eerlijke en constructieve manier op te lossen.

We leerden uit de laudatio voor ons redactielid mr. Dirk Van de Gehuchte dat deze ooit gegijzeld werd door 98 stewardessen. Iets waar menig advocaat jaloers op zal zijn. Hij speelde ooit muziek en werd gelauwerd om zijn late roeping in de gelederen van de balie (naast uiteraard zijn schitterende carrière). Zijn parcours toont aan dat de advocatuur geen eenduidige route volgt, maar juist open staat voor moed, humor en creativiteit. Advocaat Ivan Van der Vorst werd omschreven als empathisch en onafhankelijk bemiddelaar. Zijn kracht ligt in luisteren, kalmte brengen waar storm woedt en het vinden van een oplossing die voor alle partijen houdbaar is.

Mr. Philip Vancaeneghem werd geprezen als rustig, meester van het voorbereidend werk, die in stilte bergen verzet. Hij werd de koning van de conclusie genoemd. Zijn aandacht voor detail, grondige voorbereiding en gerichte analyses zijn legendarisch, waardoor hij ook een groot vertrouwen geniet bij cliënten en confraters. Mr. Georges Van Hecke wilde eigenlijk niet gevierd worden, maar stemde (gelukkig) toch schoorvoetend toe. Hij is gekend om het stelen van snoepjes in het koffiekot en hij werd ooit uitgenodigd door president Macron. Zijn bescheidenheid contrasteert met de erkenning die hij verdient, en zijn eigenzinnige humor onthult een mens achter de professional die net zo scherp is in de wandelgangen als op de zitting.

We leerden dat jubilaris mr. Dominique Matthys opgroeide als kind van muzikanten. Zijn scoutstotem was scherpzinnig roodborstje. Mr. Matthys heeft de balans tussen creativiteit en discipline perfect weten te behouden, en bracht menselijkheid in elke zaak. Niet te vergeten dat hij niet alleen voorzitter van de Vlaamse Conferentie werd, maar ook stafhouder en voorzitter van de OVB.

Tot slot mr. Frans Vervae, de ongekreunde stafhouder van balie Eeklo. Zijn kalme aanwezigheid en gulle lach typeren een bescheiden advocaat, die het juridische landschap wist te vormen en te inspireren.

De voorzitter van de Orde van Vlaamse Balies, mr. Peter Callens, drukte zijn respect, dankbaarheid en trots uit over de jubilarissen.

Achter deze jubilarissen schuilt niet alleen 50 jaar balie-ervaring, maar ook een schat aan herinneringen, inzichten en sterke verhalen. Samen belichamen zij een gemeenschap die blijft geloven in rechtvaardigheid, menselijkheid en integriteit — en gelukkig ook weet dat volhouden soms gebaat is bij een vleugje humor. Moge hun toekomst nog veel mooie momenten in petto hebben.

DANKWOORD VIERING 50 JAAR BALIE

| door mr. Chris Cauwe

Waarde Confraters,
Dames en Heren in al uw hoedanigheden,

“Seven old men and a lady” zou het opschrift kunnen zijn boven de foto van de jubilarissen van vandaag. Een genderverhouding die 50 jaar geleden nog realiteit was, op vandaag ondenkbaar is, en binnen 50 jaar irrelevant zal zijn.

Mij komt de eer toe het dankwoord uit te spreken op deze viering. Ik zal dit doen namens de acht jubilarissen, maar, u kent mij, met toch een eigen accent.

Dank u dus, op de eerste plaats aan zij die vandaag voor ons de loftrumpet hebben geblazen.

U was vriendelijk. Uw lof klonk luid, soms te luid, in fijne toonaarden, klassiek, in harmonie of dissonant. U toonde begrip voor onze valse noten, was soms kritisch, verborg onze kleine kanten met humor, en viel nooit uit de toon.

Bedankt voor uw warme woorden, bedankt voor uw fantasie en uw overdrijvingen.

Dank ook aan de stafhouder die ons en u voor deze viering uitnodigde.

Bedankt stafhouder, voor het respect dat u met deze viering betuigt voor uw confraters die 50 jaar geleden als jonge stagiairs aan de start stonden.

50 jaar geleden waren we onder de indruk van de toga die we voor het eerst mochten dragen. Deze bleek een duurzame investering voor de toekomst. Ik, en wellicht de mede jubilarissen, draag deze zelfde eerste toga nog steeds.

We keken, klein en bedeesd, op naar de aisance waarmee de iconen van het pleidooi de toga als een walm van wijsheid drapeerden. Maar dit belette ons niet om met dat tikkeltje arrogantie die de jeugd typeert, met de kennis die wij vers hadden opgedaan als jonge licentiaten in de rechten, de degens te kruisen met toenmalige jubilarissen, met nieuwe inzichten die voor sommigen van hen als onbekende muziek in de oren klonk.

Niets verandert, niets is nieuw aan de balie. Alleen zijn wij het nu die boven het tableau prijken. Stagiairs, jongere confraters, behoud die arrogantie van de jeugd, en blijf ons verbazen met nieuwe inzichten.

Dank u wel stafhouder dat u deze balie na woelige jaren opnieuw verbindt. Zonder verbondenheid is er geen balie, zonder balie geen recht. Laat deze verbinding verder uitgroeien tot ver buiten de Gentse, de Oost-Vlaamse grenzen, binnen wat ooit de Orde van Vlaamse Advocaten zal worden.

Onze dank gaat ook naar de leden van het kabinet van de balie, de medewerkers die dag in dag uit ter beschikking staan.

Dat u en ik een mail ontvingen om vandaag hier aanwezig te zijn, dat de zaal werd geschikt, en straks een receptie kan worden gehouden, is enkel mogelijk door hun werk in de schaduw.

Beste medewerkers, jullie staan steeds klaar met een glimlach, een geduldige reactie op de zoveelste opmerking van een ongeduldige confrater of een onzekere rechtzoekende. Jullie zorgen voor de lijsten en de formulieren die de werking van de tweedelijnsbijstand mogelijk maken. Jullie maken het reeds jaren mogelijk dat wij advocaat kunnen zijn aan onze Gentse balie. Bedankt hiervoor.

Dank ook aan jullie, onze confraters jong en oud.

Bedankt voor jullie tegenwoordig na dag, dat onze creativiteit stimuleert, diepgang creëert, onze kunde en precisie uitdaagt, in onze gezamenlijke zoektocht naar waar wij als advocaten het verschil konden maken.

Bedankt voor de confraterniteit.

De confraterniteit is er niet om ons te beperken in de strijd voor onze cliënten, maar brengt het debat op het juiste niveau, leefbaar voor de advocaten, maar vooral een waarborg voor onze cliënten.

Een bijzonder woord van dank gaat eveneens naar de confraters die zich voor ons en voor u engageren, de gewezen stafhouders, de vice-stafhouder, de leden van de raad, leden van de commissies, voorzitter, ondervoorzitter secretarissen en medewerkers van het BJB, leden van de algemene vergadering of het bestuur van de OVB. Het past hier ook in het bijzonder onze collega jubilaris stafhouder MATTHYS te danken die als lid van onze Gentse balie drie jaar lang voorzitter was van de OVB.

Jullie engagement is soms onbegrepen, aan kritiek onderworpen van wie aan de zijlijn staat. Maar het is niet naïef om zich ten dienste te stellen van de instellingen die we balie en later Orde van Vlaamse balies noemen.

Er moet verder aan de weg getimmerd worden, op weg naar een sterke Orde van Vlaamse Advocaten, een sterk orgaan dat verder doet wat het moet doen: ons beroep faciliteren, de advocaten vertegenwoordigen in het debat van justitie, en er steeds voor zorgen dat het belang van de rechtzoekende gewaarborgd wordt.

Meer dan ooit worden de waarden van de rechtstaat, of beter van “the state of law”, de staat van recht, bedreigd. Daarom is ook vandaag, vooral vandaag, engagement nodig zoals terecht door Voorzitter Peter Callens gesteld werd in één van de laatste nummers van Orde Express.

Advocaten zijn ondernemers, natuurlijk. Ook 50 jaar geleden was dat zo, en het ereloon van toen verschilde in wezen niet zozeer van de facturen die wij nu uitschrijven. Natuurlijk is onze beroepsactiviteit economisch. Er moet brood op tafel komen, en boter. Wij willen ons gezin onderhouden, ons comfort verzekeren, en daar is niets mis mee.

Maar er is meer.

De advocaat is ondernemer met een missie.

De missie van de advocaat ondermijnen is meteen ook zijn ondernemerschap ondermijnen, en deze missie is, met voorsprong op het louter geldgewin, deskundig alert blijven voor de rechten van eenieder, de goede werking van de instellingen, de democratie, en de vrijheid.

Dit was de eed die wij vijftig jaar geleden aflegden. Dit is de eed die ik enkele jaren geleden als stafhouder parafraseerde en waarvoor ik zal blijven ijveren.

En dit zijn geen holle woorden.

Artificiële intelligentie zal ongetwijfeld veel van onze taken overnemen, herkalibreren, maar het vertrouwen dat tussen cliënt en advocaat bestaat, kan enkel ingevuld worden door een deskundig advocaat, met een hart voor de mensen. Dit is, en blijft mijn overtuiging.

Onze dank gaat ook naar de **magistraten**.

De aanwezigheid van een aantal korps-oversten geeft luister aan deze viering, zo stelde de stafhouder in de uitnodiging. Bedankt om aanwezig te zijn.

Te vaak wordt vergeten dat het zoeken naar gerechtigheid een gemeenschappelijke opdracht is van magistraten en advocaten. Jammer dat dit soms over het hoofd wordt gezien aan beide zijden van de balie.

Ook daar is nog wel wat werk te doen.

De rechtzoekende heeft recht op onafhankelijke rechters en onafhankelijke advocaten. Die strijd moeten wij samen voeren, dit “samen” is een waarborg voor de rechtzoekende. Maar ook de toekomst van ons beroep, of het nu als rechter, parketmagistraat, of advocaat is, hangt van deze open dialoog tussen balie en magistratuur af. Polen en Hongarije, om geen anderen te noemen, zijn niet zo ver af. Democratieën sterven liggend, aldus Ludo Abicht, en moeten nu weer wakker geschud worden.

Misschien heeft onze generatie het allemaal te evident gevonden.

Aan u, jonge confraters, aan u, de **nieuwe lichte magistraten**, komt het toe om deze toekomst van vertrouwen en dialoog te verzekeren. En daarvoor zeggen wij, de jubilarissen van vandaag, u bij voorbaat dank.

De initiatieven van de Commissie van Stagiairs vorig jaar, en dit jaar opnieuw, focussen op de mensenrechten. Bedankt hiervoor. Het geeft ons vertrouwen in de toekomst van de advocatuur als een baken in zware maatschappelijke stormen, het onrecht tegen de bevolking van Gaza, Libanon, Oekraïne, Soedan, Congo, het monddood maken van advocaten in Iran, of het bedreigen van tegenstanders van de macht in de VS, de grondslapers in onze gevangenissen, de daklozen in onze straten, de vluchtelingen die niet gehoord worden.

Deze toekomst is gelukkig al lang niet meer een louter mannelijk debat. De toekomst zal meer dan ooit bepaald worden door onze **vrouwelijke confraters**, of consorores als u dat juist lijkt.

Onze Gentse balie is stilaan een unicum geworden in het Belgisch landschap. Nog nooit heeft een vrouw het mandaat van Gentse stafhouder opgenomen.

Nochtans zal de toekomst van de advocatuur vrouwelijker kleuren, of niet zijn.

Sommigen zullen zich erover ergeren dat een grijze blanke man de toekomst van de advocatuur koppelt aan talenten waarover vrouwen beschikken en waar wij, mannelijke confraters, te snel aan voorbijgaan. Mijn oproep luidt: laat u niet verleiden door de hardheid, de ruwheid die sommigen in onze togaberoepen hanteren, maar wijs ons de weg naar meer mildheid.

Want mildheid en kunde maken het verschil. Kennis en kunde maken van ons goede ondernemers. Mildheid, deontologie, vertrouwen maken van de ondernemers die wij zijn, advocaten.

“The streets are full of admirable craftsmen, but so few practical dreamers”, zo werd de surrealist Man Ray onlangs geciteerd in een kunstwerk dat ons trof op een lokaal kunstevent.

Het is zo juist.

Laat ons, naast onze nooit aflatende kennis, ook praktische dromers blijven.

Twee dankwoorden nog.

Dank aan onze **partners en kinderen** die naast en met ons waren, en die het mogelijk maakten dat wij ons beroep al die jaren konden uitoefenen. Ook dit klinkt wellicht als een gemeenplaats, maar het is het niet. Ook jullie hebben ons gesteund, 50 jaar lang, om te doen wat wij graag deden, advocaat zijn.

En last, but not least, dank aan onze **kantoorogenoten**, medewerkers, stagiairs, vennoten, administratieve krachten, - en ik heb het privilege hierbij ook mijn 100-jarige patron meester KLUYSKENS te mogen betrekken.

Groot of klein, ons team kleurde de dag, het debat “in house”, de steun wanneer de rechter ten onrechte onze visie niet had gedeeld, de vreugde bij een goed onderbouwd succes, dit alles kon niet zonder u.

Bedankt.

Waarde Confraters, Beste aanwezigen,

Ik maakte bewust misbruik van dit dankwoord om nogmaals te pleiten voor een menselijke advocatuur.

We legden allen dezelfde eed af.
Onze wegen zijn divers.
Onze ambities verschillen.

Acht jubilarissen werden vandaag gevierd, en ook bij ons was het niet anders. We deden alle acht, Anne, Dirk, Philip, Yvan, Georges, Dominique, Frans en ikzelf, een halve eeuw wat we dachten te kunnen, elk op onze eigen manier, maar we waren en zijn op vandaag, advocaat.

Er komt voor elk van ons een dag dat wij afscheid nemen van deze Gentse Balie.

Jongeren nemen over, de Balie blijft. De noden van de rechtstaat blijven.

Dank u Balie,
leve de advocatuur,
leve de Gentse Balie,
welkom
de Orde van Vlaamse Advocaten

Christian CAUWE
19 mei 2026

Recht op Boeken

Jos Decoker
raadsheer Hof van Cassatie

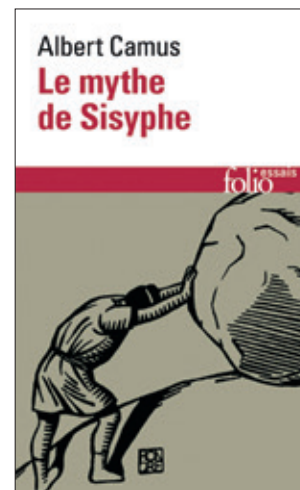

Wat een mooie en leuke vraag om enkele boeken te bespreken voor Strop&Toga. Dat geeft mij de kans om nog eens ongeneerd door mijn boekenkast te gaan, op zoek naar verloren schatten. Wat een moeilijke vraag ook. Er zijn zoveel boeken waar ik van houd. Kiezen is dan echt wel verliezen. Maar ik neem me voor om een eigenzinnige keuze te maken. Ik kan me voorstellen dat Schuld en boete en A Theory of Justice hier al vaak genoeg de revue zijn gepasseerd. Gelet op het leespubliek van Strop&Toga selecteerde ik daarom enkele boeken die mij als magistraat toch wel hebben geboeid. Niet lukraak, maar ook zonder keuzestress.

Moral Luck (Thomas Nagel),
On Bullshit (Harry Frankfurt) en
Le mythe de Sisyphe (Albert Camus)

Ik begin deze eigenzinnige selectie met drie essays in plaats van met één of andere dikke turf. Korte teksten worden in boekbesprekingen zelden vermeld. Maar dat vind ik helemaal niet terecht. Juist in het korte bestek schuilt soms een grote kracht. Hierbij drie pareltjes, die ik stuk voor stuk al meermaals heb herlezen. Als er één essay is dat elke rechter en advocaat gelezen zou moeten hebben, is dat volgens mij Moral Luck van Thomas Nagel. Het verscheen in 1979 in de bundel Mortal Questions. Een klassieke morele toetssteen is dat we niet verantwoordelijk kunnen worden gehouden voor wat buiten onze controle ligt. Nagel stelt echter vast dat er, bij nader inzien, bijzonder weinig is dat echt binnen onze controle valt. Hoe we genetisch bedraad zijn, waar ons wiegje stond, in welke omstandigheden we belanden, hoe onze daden aflopen... steeds mengt zich geluk of ongeluk. Nagel put daarbij graag uit het strafrecht met voorbeelden als de kogel die op een haar na het slachtoffer mist. Dezelfde daad, dezelfde intentie, hetzelfde schot. Maar met radicaal andere gevolgen. Dat raakt echt aan kernvragen voor het strafrecht. Ook het nieuwe Strafwetboek kiest bijvoorbeeld voor een verschillend

bestraffingsniveau naargelang het misdrijf voltooid dan wel gepoogd is. Zo evident is die keuze echter niet. Het is precies dit soort vragen die Nagel scherp stelt. Het mooie is dat hij een diagnose geeft zonder sluitend antwoord. Geen zwart-witdenken, maar een uitnodiging tot diepere reflectie.

De filosoof Harry Frankfurt schreef zijn essay On Bullshit al in 1986, maar pas in 2005 verscheen het als een piepklein boekje dat in een broekzak past en dat tot ieders verbazing wekenlang de bestsellerlijst van The New York Times domineerde. Het essay werd geschreven lang vóór het tijdperk van de “alternatieve feiten”, maar bleek profetisch voor wat komen zou. Frankfurt amuseert zich kostelijk met een kurkdroge – en juist daardoor ironisch aandoende – ontleding van het Engelse vocabularium van de onwaarheid. Maar de boodschap is ernstig. Zijn scherpste onderscheid is dat tussen de leugenaar en de bullshitter. De leugenaar erkent de waarheid nog. Hij kent ze en verdraait ze bewust. De bullshitter daarentegen heeft de waarheidsvinding als zodanig opgegeven. Het laat hem simpelweg koud of wat hij zegt waar is of niet. Bullshit is daarom volgens Frankfurt een veel grotere vijand van de waarheid dan de leugen. Als magistraat heb ik het daar uiteraard ook moeilijk mee. Een rechter

moet de mogelijkheden van een volledige waarheidsvinding soms kunnen relativeren. Denk bijvoorbeeld aan de inschatting van de betrouwbaarheid van getuigenverklaringen en de vele psychologische studies die daarover bestaan. Maar hij moet aan het fundament van waarheid wel waarde blijven hechten en geloven dat zij bestaat. Wie die essentie loslaat, hoort wat mij betreft niet thuis in de magistratuur. Het derde essay is van een gans andere orde. Le mythe de Sisyphe, oftewel Albert Camus' ontleding van de absurditeit van ons bestaan. De eerste zin met de beroemde stelling dat er maar één werkelijk ernstig filosofisch probleem is, dat van de zelfmoord, grijpt je meteen naar de keel. Het absurde ontstaat volgens Camus uit de botsing tussen ons verlangen naar zin en een wereld die zwijgt. Zowel de zelfmoord als de sprong in een troostende illusie wijst hij af. Wat overblijft is het leven zelf, helder en zonder valse hoop, in opstand geleefd. Sisyphe, veroordeeld om eeuwig dezelfde steen de berg op te duwen, wordt zo het beeld van de mens. Niet het bereiken van de top telt, maar het duwen. De strijd naar de hoogten volstaat, schrijft Camus, om een mensenhart te vullen. Van magistraten wordt weleens gezegd dat zij zich, ondanks moeilijke werkomstandigheden, blijven inzetten voor justitie. Camus' absurdisme kan daarbij helpen. Er komen weinig of geen schouderklopjes en je eindigt zelden met echt tevreden partijen. Maar de beloning ligt in het werk zelf. Je gelooft in de essentie van waar je mee bezig bent, en je duwt de steen, dag na dag, arrest na arrest.

Blast (Manu Larcenet)

Ik blijf nog even lekker tegendraads en ga verder met een boekvorm die ook onterecht vaak over het hoofd wordt gezien, die van de beeldroman. Blast van Manu Larcenet verscheen in vier delen tussen 2009 en 2014 en werd meermaals bekroond. Laat er geen twijfel over bestaan: dit is kunst met een zeer grote K. Het is het verhaal van Polza Mancini. Een zwaarlijvige, aan drank verslaafde ex-schrijver die na de dood van zijn vader alles achterlaat en als zwerver door het land trekt. Het verhaal ontvouwt zich tijdens een politieverhoor. Mancini wordt ondervraagd over zwaar geweld tegen een vrouw. Hij ontkent de feiten niet. Wat de speurders – en de lezer – willen weten, is waarom. En daar begint alles te schuiven. Waar ligt de waarheid, waar de leugen, waar de verfraaiing of de vergoelijking? Wat me het sterkst is bijgebleven, is de visuele kracht. De rauwe werkelijkheid tekent Larcenet in donker, houtskool-achtig zwart-wit. Die tekeningen zijn zwaar, lelijk, bijna dierlijk, met gezichten waarvan de neuzen op groenten lijken. Daartegenover staan de “blasts”. Dit zijn extatische momenten waarop Mancini zich plots gewichtloos en in volmaakte harmonie met de wereld voelt. Enkel die passages zijn in kleur, en dan nog in naïeve, kinderlijke tekeningen, letterlijk gemaakt door Larcenets eigen kinderen. Dat contrast is meer dan een stijltruc. Het plaatst de verstikkende realiteit en de bevrijdende waan naast elkaar zonder een van beide uit te leggen. Het laat voelen wat woorden niet kunnen zeggen: hoe een geest die door de maatschappij als ziek wordt bestempeld, er van binnenuit kan uitzien. Precies daarom raakt deze

beeldroman aan wat volgens mij de kern van een humane strafrechtspraak is. Blast nodigt je uit in een hoofd dat door de wereld is afgeschreven, maar dringt geen oordeel op. Het laat de gruwel van de feiten bestaan zonder de mens erachter tot die feiten te herleiden. Beoordeel de feiten, niet de mens. Ik geef het graag aan jonge collega's mee.

De blinde uil (Sadegh Hedayat)

Van dat ene vreemde hoofd is het maar een kleine stap naar deze korte roman. De blinde uil van de Iraanse schrijver Sadegh Hedayat. Toen publicatie in Iran onmogelijk was, liet hij dit boek in 1936 in Bombay drukken. Het is geen turf, maar zelden heeft een boek me zo uit mijn evenwicht gebracht. Wat je leest, is de bekentenis van een naamloze verteller, een schilder van pennendoosjes die, opgejaagd door een obsessieve liefde en een reeks steeds terugkerende beelden, langzaam uiteenvalt. Werkelijkheid, herinnering en nachtmerrie lopen daarbij zo in elkaar over dat je als lezer echt elk houvast verliest. Dit boek las voor mij als een zware koorts, waarin fictie en realiteit niet langer van elkaar te scheiden zijn. Net als bij Blast is het een vlucht in een geest die niet de mijne is. En er zit voor de strafrechter ook een interessante vraag aan vast. Want een bekentenis is voor de jurist een bewijsmiddel. Maar ze veronderstelt wel een verteller die de waarheid kent en ze prijsgeeft. Hedayat ondermijnt die vanzelfsprekendheid. Zijn verteller kan de waarheid niet eens meer vinden, laat staan prijsgeven. En toch blijft het relaas dwingend, alsof het verteld moest worden. De vraag waarmee je als lezer achterblijft, is hoeveel je mag geloven van een mens die zijn eigen geest niet langer vertrouwt.

East of Eden (John Steinbeck)

Deze selectie mag dan eigenzinnig willen zijn, ik kan toch moeilijk mijn all-time favourite onvermeld laten. Eigenlijk alles van Steinbeck hoor, maar deze heeft een bijzondere plaats: East of Eden. De mooiste verdediging van de vrije wil die ik ken. Hoewel ik mijzelf filosofisch eerder zou bestempelen als een vrijewilscepticus, heb ik daarom niet minder genoten van dit boek.

Steinbeck beschouwde deze halfautobiografische roman als zijn levenswerk. In de Salinas Valley, over zowat zestig jaar, herhaalt zich één oerverhaal: dat van Kaïn en Abel. Eerst de broers Adam en Charles Trask, dan Adams tweeling, de beminnelijke Aron en de donkere, jaloerse Caleb. De motor van het kwaad is Cathy Ames, door Steinbeck als een geboren monster geïntroduceerd. Ze verlaat haar gezin en baat een bordeel uit. De kinderen worden grootgebracht door Lee, de Chinese bediende en scherpste geest van het boek, die de kern blootlegt: één Hebreeuws woord, timshel (Genesis 4:7). Geen belofte – “gij zult de zonde overwinnen” – en geen bevel, maar een keuze “gij moogt”. Op zijn sterfbed schenkt Adam zijn zoon met dat woord niet zijn schuld maar zijn vrijheid: erfelijkheid en verleden hoeven hem niet te bepalen. Filosofisch deel ik die conclusie niet echt. Als vrijewilscepticus meen ik dat ook Calebs keuze een schakel is in een keten die hij niet begon. En tóch ontroert het me, omdat Steinbeck timshel niet als metafysica brengt maar als een doorleefde ervaring. Een mens kan de vrije wil als illusie ontmaskeren en zich toch laten raken door de schoonheid van wie eraan vasthoudt.

Bij kunst geldt iets soortgelijks als hierboven: beoordeel de kunst, niet de

kunstenaar. Steinbeck de man had een notoir gebrekkige persoonlijkheid. Net als bijvoorbeeld Picasso of Rodin. En toch blijven Guernica, de Hellepoort en East of Eden meesterwerken. Bij Steinbeck wint de kunst voor mij sowieso omwille van zijn stijl. Een Engels van bedrieglijke eenvoud dat het alledaagse mythisch maakt. Ik geloof niet dat hij vrij kón kiezen wie hij was. Ik geloof wél dat ik vrij ben – illusie of niet – om het schone van het lelijke te scheiden.

Shuggie Bain (Douglas Stuart) en Demon Copperhead (Barbara Kingsolver)

De volgende boeken sluiten naadloos aan bij die – relatieve – onvrijheid om te kiezen wie we zijn en wat we doen. Het eerste boek dat mij ooit hardop deed huilen, was Bartje. Ik was tien jaar oud. Anne de Vries schreef in 1935 over een jongen uit een arm Drents landarbeidersgezin, en wat mij aangreep was niet zijn verdriet maar de oneerlijkheid ervan: dat de omstandigheden van een kind al vastliggen voor het heeft geleefd. Dat rechtvaardigheidsgevoel is nooit weggegaan. Het is ook de reden waarom ik de paar jaar dat ik als jeugdmagistraat op het openbaar ministerie werkte, tegelijk als de boeiendste en de zwaarste van mijn loopbaan beschouw.

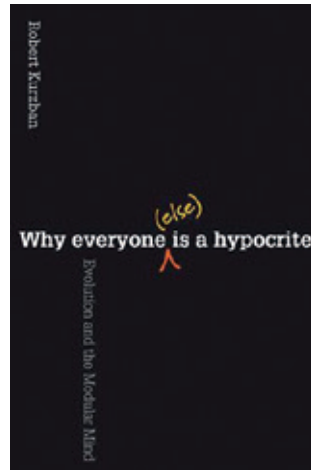
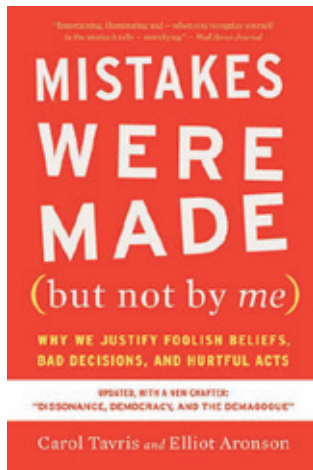
Twee recente romans wakkeren dat gevoel opnieuw aan. Shuggie Bain won in 2020 de Booker Prize. We zijn in Glasgow in de jaren tachtig. Agnes Bain, verlaten door haar man, zakt weg in de drank. Haar kinderen laten haar één voor één achter om zichzelf te redden. Alleen de jongste, Shuggie, blijft. Douglas Stuart droeg het boek op aan zijn eigen moeder, die aan alcoholisme stierf toen hij zestien was. Wat

mij als magistraat het meest verontrust, is wat niet in het boek voorkomt: geen hulpverlener, geen melding, geen dossier. Een kind verzorgt zijn moeder en niemand ziet het. Demon Copperhead, winnaar van de Pulitzerprijs en de Women's Prize in 2023, is een beetje een tegenpool. Barbara Kingsolver verplaatst Dickens' David Copperfield naar het oosten van de Verenigde Staten, naar de pleegzorg en de opioïden crisis. Hier is de overheid wél aanwezig. Maar in de vorm van pleeggezinnen die per kind worden vergoed en dat kind als werkracht inzetten, en van een jeugdhulp die papieren dossiers verschuift. Het is de kroniek van een aangekondigde verslaving. Waar in het ene boek niemand het kind ziet, komt het in het andere boek in een keten terecht die het niet aankan. Bij Stuart faalt de samenleving door afwezigheid, bij Kingsolver door aanwezigheid. Ook vandaag, in een rijk land als België, blijven sommige kinderen ongezien of vallen door de mazen van het opvangnet. Dat is een schande. Zonder meer.

Mistakes Were Made (But Not by Me) (Carol Tavis en Elliot Aronson) en Why Everyone (Else) Is a Hypocrite (Robert Kurzban)

Het strafrecht rust op een aantal stille aannames: dat wie zich vergist dat weet, dat wie het weet het kan toegeven, en dat wie toegeeft daarmee iets over zichzelf heeft begrepen. Leugen, schuldinzicht, bekentenis. Twee boeken uit de psychologie doen die aannames toch wankelen. Carol Tavis en Elliot Aronson zijn sociaal psychologen. Hun boek uit 2007, Mistakes Were Made (But Not by Me), gaat over Festingers theorie van de cognitieve dissonantie. De kern is eenvoudig.

Wie iets doet dat botst met zijn beeld van zichzelf als verstandig en fatsoenlijk, herstelt die spanning zelden door dat zelfbeeld bij te stellen. Hij stelt het verhaal bij. Niemand heeft daarbij ooit bewust besloten te bedriegen. Het hoofdstuk dat mij als magistraat het langst is bijgebleven, gaat over de fameuze Central Park Five-zaak in de Verenigde Staten. Speurders die vroeg een verdachte kiezen en daarna alleen nog bevestiging zien. Verhoortechnieken die met misleiding werken en zo bekentenissen opleveren van onschuldigen. En openbare aanklagers die na de vernietiging van de veroordelingen op grond van DNA blijven volhouden dat ze de juiste daders hadden. En vooral, die dat ook oprecht voor zichzelf menen. Maar zij lijden – zoals wij allemaal in zekere mate – aan cognitieve dissonantie omdat de waarheid dat ze zich hebben vergist, gewoon te pijnlijk is voor het zelfbeeld dat moet worden beschermd. Robert Kurzban is evolutionair psycholoog. Zijn stelling in *Why Everyone (Else) Is a Hypocrite* is dat er geen “ik” bestaat dat alles overziet, maar een verzameling gespecialiseerde systemen die elkaar niet volledig inzien. Eén daarvan noemt hij de woordvoerder: het deel dat naar buiten spreekt en redeneert, zonder toegang tot wat de rest doet. Vandaar de titel. Hypocrisie is in die zin geen karaktergebrek maar een ontwerpfoutje. De module in de hersenen die anderen veroordeelt, is niet de module die het eigen gedrag stuurt. Kurzban zelf nam in 2018 ontslag aan de University of Pennsylvania na beschuldigingen over relaties met studentes die hij begeleidde, beschuldigingen die hij overigens heeft ontkend. Men kan daarom gnuiven. Maar ik doe dat niet. Het argument wordt niet zwakker doordat de auteur er de illustratie van is.

Dit soort boeken doen je toch wat anders kijken naar schuldinzicht als strafmaatcriterium. Het ontbreken van een bekentenis bewijst geen verharding, en de aanwezigheid ervan bewijst nog geen inzicht.

The Theory That Would Not Die (Sharon Bertsch McGrayne) en Noise (Daniel Kahneman, Olivier Sibony en Cass R. Sunstein)

Ik sluit af met deze twee boeken. De vorige boeken gingen over hoe de geest zichzelf bedriegt. Maar wie weet dát hij fouten maakt, weet daarmee nog niet hoe hij behoort te redeneren. Ik hecht nogal veel belang aan het logisch redeneervermogen. Eigenlijk ben ik ook een beetje een atypische jurist. *Iudex non calculat*. Maar enkele jaren geleden heb ik nog een master in de statistische data-analyse afgerond. Ik doe mijn best om die interesse over te brengen aan collega's, bijvoorbeeld in de IGO-opleiding over rechterlijke oordeelsvorming, met wisselend succes. Twee vulgariserende boeken, zonder één wiskundige formule erin, kunnen die interesse misschien wel wekken. Sharon Bertsch McGrayne schreef de geschiedenis van het theorema van Bayes. De achttiende-eeuwse dominee Thomas Bayes en de Franse wiskundige Pierre-Simon Laplace legden de basis voor de conditionele probabiliteitsberekening. Dat is eenvoudig uitgelegd het soort kansberekening om in Cluedo bij elke ronde verder in te schatten of Rosa Roodhart de moordenaar was, met de kandelaar, in de keuken. McGrayne beschrijft op een uiterst boeiende manier hoe anderhalve eeuw lang het statistische establishment die regel als onwetenschappelijke subjectiviteit in de ban deed. En dit terwijl praktijkmensen er bijvoorbeeld de Enig-

ma-code mee hebben gekraakt en een verloren waterstofbom voor de Spaanse kust hebben teruggevonden. Vandaag twijfelt niemand nog aan de waarde van Bayes' inzichten. Bayesiaanse statistiek is een van de basisblokken voor generatieve artificiële intelligentie. Bovendien kan inzicht in bayesiaans redeneren rechters behoeden voor een vaak voorkomende denkfout: de kans op het bewijs in de veronderstelling van onschuld is niet de kans op onschuld gegeven het bewijs. Voorbeelden waarbij dit fout is gelopen, zijn de Nederlandse zaak-Lucia de B. en de Engelse zaak-Sally Clark. Noise voegt daar een onderscheid aan toe dat je niet in een vonnis zal zien staan. Naast bias bestaat er ruis: de variatie tussen oordelen die eigenlijk identiek zouden moeten zijn. De auteurs bouwen voort op voorbeelden uit de juridische sector. Het ongemakkelijke is dat ruis van binnenuit onzichtbaar is. Ruis zie je pas door je oordeel naast dat van je collega's te leggen, en dat gebeurt in onze werkomgeving eigenlijk veel te weinig. Een rechter is, of hij dat nu prettig vindt of niet, ook een meetinstrument. Het lijkt me niet onbetamelijk om te vragen hoe goed hij geijkt is.

Tom Van den Hende:

“Een onderzoeksrechter beslist over iemands leven. Daar moet je je heel bewust van zijn”

door Mr. Laura Otte

Jarenlang zat Tom Van den Hende in Gent aan de andere kant van de tafel.

Als onderzoeksrechter besliste hij over huiszoekingen, telefoontaps,

vrijheidsberovingen en de richting waarin soms loodzware strafonderzoeken gingen.

Begin dit jaar verdween hij van de ene dag op de andere geruisloos

uit het Gentse justitiepaleis.

Vandaag controleert hij in Brussel de inlichtingendiensten en krijgt hij dossiers over terrorisme, extremisme, georganiseerde criminaliteit en spionage op zijn bureau. Een opmerkelijke overstap, want het ambt van onderzoeksrechter was naar eigen zeggen zijn droomjob. Over macht en menselijkheid, verkeerde beslissingen, advocaten die wat proactiever mogen zijn, verdachten bezoeken in de gevangenis en waarom vriendelijkheid misschien wel de meest rebelse houding binnen justitie is.

Wie Tom Van den Hende googelt, vindt niet bijzonder veel.

S&T: Was dat de bedoeling?

'Absoluut. Ik heb altijd geprobeerd mijn kop een beetje onder het maaiveld te houden. Zeker als onderzoeksrechter vond ik dat belangrijk om mijn onafhankelijkheid te bewaren. Ik ben ook voorzichtig met sociale media en mijn vrienden weten dat. Als er foto's worden gemaakt wanneer we samen op stap zijn, hoeven ze mij daar niet per se in te taggen.'

S&T: Nochtans is justitie de voorbije jaren veel zichtbaarder geworden. Magistraten verschijnen op televisie, geven duiding, werken mee aan programma's.

'En dat is op zich niet slecht. Justitie moet uitleggen wat ze doet. Maar ik heb verschillende keren de vraag gekregen om mee te werken aan televisieprogramma's waarin rechtbanken of Onderzoeksrechters werden gevolgd. Dat heb ik telkens geweigerd. Ik hoef niet bekend te worden.'

S&T: Er is natuurlijk een verschil tussen duiding geven en uw privéleven laten volgen.

'Zeker. Maar ik heb altijd liever wat professionele afstand gehouden.'

Afstand betekent bij Van den Hende duidelijk niet hetzelfde als afstandelijkheid. Integendeel. In de loop van het gesprek komen we telkens opnieuw bij hetzelfde begrip terecht: menselijkheid. Ook buiten de rechtszaal. Hij is daarom al jaren betrokken bij Justice for Life. 'Ik vind dat belangrijk. Die werelden werken voortdurend met elkaar, maar komen elkaar buiten de dossiers relatief weinig tegen.'

'Ik wou eigenlijk jeugdrechter worden'

Van den Hende groeide op in het Waasland, studeerde rechten in Antwerpen en kwam daarna naar Gent om criminologie bij te studeren. Strafrecht trok hem al vroeg aan, al lag zijn oorspronkelijke ambitie ergens anders.

S&T: U wilde jeugdrechter worden?

‘Tijdens mijn studies wel. Ik had veel jeugdwerk gedaan. Ik hielp bij kampen voor kinderen uit instellingen en uit de bijzondere jeugdzorg. Daardoor dacht ik lang: ik wil later iets met jeugd doen.’

Het draaide anders uit.

‘Op het parket heb ik zowat alles gedaan, behalve jeugd.’ (lacht)

Na zijn studies begon hij als parketjurist in Dendermonde. De functie stond toen nog in haar kinderschoenen.

‘We waren met maar een paar parketjuristen in Vlaanderen. Er was nauwelijks een statuut. We kwamen informeel samen om daar iets aan te proberen veranderen. Paul Van Tigchelt was daar toen trouwens ook bij.’

Dendermonde was aanvankelijk een tussenstop.

‘Ik woonde in Gent en dacht: ik doe dat een paar jaar. Uiteindelijk heb ik er vijftien jaar gezeten.’

Via verkeer - ‘in het begin dacht ik: oh nee’ - belandde hij als substituut bij misdrijven tegen personen en zeden. Hij deed moordonderzoeken, zat in de assisenpool en werd later BOM- en terromagistraat. Hij werkte rond radicalisering, extremisme en mensensmokkel en werd voor terrorismedossiers ook gedelegeerd door het federaal parket.

S&T: Achteraf bekeken een behoorlijk brede voorbereiding op het ambt van onderzoeksrechter?

‘Dat wel. Het enige waar ik nooit echt specialist in ben geworden, is ecofin. Maar je kunt ook niet alles beheersen.’

In 2018 werd Van den Hende onderzoeksrechter in Gent.

S&T: Wat maakt iemand eigenlijk tot een goede onderzoeksrechter?

‘Je moet uiteraard een goede juridische basis hebben. Maar dat is niet genoeg.’

S&T: Wat dan wel?

‘Je moet vooral de balans kunnen bewaren tussen objectiviteit en menselijkheid.’

Dat klinkt zacht voor een functie waarin iemand beslist of een verdachte de gevangenis ingaat.

‘Maar menselijkheid betekent niet dat je door emoties laat leiden. Je wordt elke dag geconfronteerd met miserie. Aan de kant van slachtoffers, maar ook aan de kant van verdachten. Je moet daar empathie voor kunnen hebben en tegelijk objectief blijven.’

S&T: Het gemakkelijkste is uiteindelijk iedereen aanhouden en later wel zien.

‘Dat vind ik dus net verkeerd. Je neemt een enorm belangrijke beslissing. Ik hoop dat niemand redeneert: we steken hem nu binnen en als het achteraf niet nodig blijkt, kunnen we hem nog altijd lossen. Soms volgden zeven voorleidingen elkaar op één dag op en dan dreigt het bandwerk te worden. Terwijl er dossiers zijn waarover ik eigenlijk een nacht had willen slapen voor ik besliste. Bij zwaar geweld of zedenzaken bijvoorbeeld. Maar die tijd heb je niet. Je beslist op korte termijn letterlijk over iemands leven. Iemand kan zijn vrijheid verliezen, misschien zijn job, misschien kansen op langere termijn. En als onderzoeksrechter bepaal je natuurlijk ook in belangrijke mate hoe een onderzoek loopt. Je moet je daar heel bewust van zijn.’

S&T: Krijgt u achteraf altijd te zien wat er met uw dossiers gebeurt?

‘De vonnissen krijgen we wel. Dus je ziet uiteindelijk hoe een zaak afloopt.’

S&T: En als iemand die u hebt aangehouden later wordt vrijgesproken? Doet dat iets met u?

Hij denkt even na. *‘Dat kwam gelukkig niet vaak voor.’*

S&T: Hebt u ooit achteraf gedacht: daar heb ik mij vergist?

‘Ik heb op het moment zelf altijd naar eer en geweten beslist, met de informatie die ik toen had. Dat betekent natuurlijk niet dat achteraf geen nieuwe informatie kan opduiken waardoor de zaak er helemaal anders uitziet.’

Hij vertelt over een onderzoek waarin de eerste elementen bijzonder belastend leken. Pas dagen later doken bijkomende camerabeelden op die het scenario fundamenteel veranderden.

‘Dat is het moeilijke. Je neemt een beslissing op basis van wat er op dat moment voorligt. Later kan blijken dat de werkelijkheid anders was.’

S&T: Dat moet toch aan u knagen.

‘Je moet daar kritisch naar blijven kijken. Maar je kunt jezelf achteraf ook niet beoordelen alsof je toen al wist wat pas later bekend werd.’

De schaduw van de gevangenis

Van den Hende liet ooit een criminologiestudente zijn beslissingen vergelijken met wat er later ten gronde met de verdachten gebeurde.

‘Ik wilde weten: wat gebeurt er uiteindelijk met mensen die ik heb aangehouden of onder voorwaarden heb vrijgelaten?’

De resultaten verrasten hem.

‘Er zat een opvallend duidelijke lijn in.’

S&T: Bewijs dat u telkens juist besliste?

Hij lacht. *‘Dat is één mogelijkheid. De andere mogelijkheid is minder comfortabel: misschien beïnvloedt de beslissing van de onderzoeksrechter ook wat daarna gebeurt. Een rechter ten gronde ziet natuurlijk dat iemand zes maanden in voorlopige hechtenis heeft gezeten. Speelt dat mee? Ik weet het niet.’*

S&T: Als advocaat voel je dat heel sterk. Iemand die geboeid vanuit de cel naar de zitting komt, verschijnt anders voor een rechter dan iemand die vrij binnenwandelt in zijn beste kostuum.

‘Precies. En daarom vond ik alternatieven voor voorlopige hechtenis zo belangrijk. Zeker bij jonge mensen moet je telkens kijken of je iemand een kans kunt geven.’

“Een goede jurist zijn is niet genoeg”

Hij vertelt over een negentienjarige die voor ernstige drugshandel werd voor-geleid. Kilo's drugs, een problematisch jeugdparcours, weinig elementen die in zijn voordeel spraken.
'Hij zei tegen mij: "Meneer de onderzoeks-rechter, geef mij alstublieft een kans. Ik weet dat mijn papieren slecht zijn, maar ik heb het licht gezien. Ik wil gaan studeren."

Van den Hende liet hem onder voorwaar-den vrij. 'Dat was absoluut geen evidente beslissing.'

Daarna verdween de jongen uit zijn zicht. Zoals zoveel dossiers verdwijnen zodra het onderzoek verdergaat.

Meer dan drie jaar later kreeg Van den Hende een brief. 'Hij schreef: "U zult zich mij waarschijnlijk niet meer herinneren. U had alle redenen om mij toen in de gevan-genis te steken, maar u hebt mij een kans gegeven. Vandaag ben ik afgestudeerd."

Van den Hende glimlacht wanneer hij het vertelt. 'Dat is toch fantastisch? Natuurlijk zijn er ook genoeg verhalen waar het fout loopt. Maar als je zo'n brief krijgt, denk je: yes. Daarvoor doe je het.'

'Love and kindness are the most punk you can do today'

Menselijkheid is geen woord dat Van den Hende toevallig vaak gebruikt.

Tijdens een concert van David Byrne op Werchter hoort hij een zin die blijft han-gen: love and kindness are the most punk you can do today.

'Punk was ooit rebelleren tegen de geves-tigde orde. Maar kijk vandaag naar de maatschappij: polarisering, cynisme, voort-durend ruzie maken. Als je daar werkelijk tegen wilt rebelleren, moet je misschien net vriendelijk zijn. Luisteren. Empathie tonen.'

S&T: Justitie kan wat meer punk gebrui-ken?

'In die betekenis? Absoluut. Meer luisteren naar elkaar. Minder bitsigheid. Dat geldt voor magistraten én voor advocaten.'

Dat brengt ons onvermijdelijk bij de ad-vocatuur.

'Justitie heeft een sterke verdediging no-dig'

S&T: Wat maakt voor u een goede straf-pleiter?

'Uw dossier kennen. Uw zaak met passie doen. Kritisch zijn. Scherp zijn. Justitie heeft een sterke verdediging nodig. Dat meen ik echt. Magistraten mogen kritische advocaten niet als een bedreiging zien.'

S&T: Maar? Ik hoor een "maar" aankomen.

'Binnen de spelregels. Fair play is voor mij ontzettend belangrijk. Ga keihard voor uw cliënt. Wees kritisch op het onderzoek. Stel vragen. Maar speel fair.'

S&T: Advocaten voelen omgekeerd soms dat één spectaculaire confrater gebruikt wordt om de hele balie te be-oordelen.

'Dat is bij magistraten net hetzelfde. Als één magistraat een zware fout maakt, dan is plots "justitie" incompetent. Terwijl dat natuurlijk niet klopt.'

Volgens Van den Hende kunnen advoca-ten bovendien meer invloed uitoefenen dan ze soms zelf denken.

'Wees proactief. Als je bijkomend onder-zoek nodig vindt, wacht dan niet tot de regeling van de rechtspleging. Vraag het. Als omstandigheden gewijzigd zijn en je vindt dat iemand kan worden vrijgelaten, wacht dan ook niet automatisch op de volgende raadkamer.'

Op bezoek bij zijn eigen verdachten

Misschien het meest opmerkelijke aan Van den Hendes manier van werken, is iets waarover nauwelijks iemand buiten justitie wist. Een aantal keer per jaar ging hij zelf naar de gevangenis.

Niet voor een verhoor en ook niet voor een onderzoeksdaad. Gewoon om te kij-ken hoe het ging met mensen die hij zelf had laten opsluiten.

S&T: Waarom?

Samen met de gevangenisdirecteur maak-te hij een ronde. Hij informeerde naar de toestand in de gevangenis en vroeg vooraf om enkele van zijn aangehouden verdach-ten te spreken.

'Ik zei altijd duidelijk: ik kom hier niet over uw dossier praten. Ik wil gewoon weten hoe het met u gaat.'

S&T: En dan?

'Dan waren ze meestal eerst verbaasd. Daarna kwamen ze los. Soms leidde zo'n bezoek uiteindelijk tot een handlichting van de voorlopige hechtenis. Ik vond dat ontzettend verrijkend.'

S&T: Nooit gedacht: ik creëer hiermee te veel nabijheid?

'Nee. De meeste mensen weten heel goed waarom ze daar zitten. Sommigen zeiden letterlijk: "Ik weet dat ik hier terecht zit, maar ik vind het straf dat u komt vragen hoe het met mij gaat."

S&T: Waarom doen niet meer onder-zoeksrechters dat?

'Tijd, vermoed ik.'

S&T: Tijd die u wel had?

'Nee. Het is een kwestie van tijd maken. Ik had het eigenlijk zelfs nog vaker willen doen.'

Kerstcadeau

En dan kwam er een vacature voorbij die hem enorm prikkelde.

'Maar ik twijfelde ook heel hard om te kan-dideren omdat ik mijn job als onderzoeks-rechter ontzettend graag deed. Uiteindelijk deed ik toch mee en in december kwam de selectiecommissie bijeen.

Op 22 december kreeg ik een telefoon "de regering heeft u benoemd. Uw benoeming gaat begin januari in.'

S&T: En?

'Ik was in shock.'

S&T: Leuke telefoon, zou je denken?

'Ja, maar ik had niet verwacht dat ik het zou worden. En plots moest alles ongeloof-lijk snel gaan. Tot 2 januari draaide ik nog wachtdienst in Gent. Die dag heb ik nog mijn laatste voorleiding gedaan. Na het weekend moest ik in Brussel beginnen.'

S&T: Geen maandenlange afscheid-stournee dus?

'Nee. Ik had eigenlijk amper tijd om de deur achter mij dicht te trekken.' Na acht jaar onderzoeksrechter was hij weg. Zon-der groot afscheid. 'Ik ben later nog eens teruggekeerd met taart.' (lacht)

Van een droomjob naar de geheime wereld

Sindsdien is Van den Hende gedetacheerd bij de BIM-commissie, het onafhankelijke orgaan dat toezicht houdt op bijzondere inlichtingendiensten van de Belgische inlichtingendiensten. Hij blijft formeel onderzoeksrechter, maar werkt gedetacheerd in Brussel met twee andere magistraten. En met informatie waarover hij zelfs thuis niet mag spreken. *'Ik moet mijn woorden wegen. Ook tegenover mijn vrouw.'*

S&T: Wat kan u dan wel vertellen over uw jobinhoud?

'Laat ons het eenvoudig houden. De inlichtingendiensten doen onderzoek naar onder meer terrorisme, extremisme, spionage en georganiseerde criminaliteit. Stel dat zij denken dat jij een bedreiging vormt voor de staat en ze willen je telefoon af luisteren, je observeren of toegang krijgen tot je gsm, dan kunnen ze dat niet zomaar. Voor bepaalde methodes moeten ze bij ons komen. Wij controleren of er voldoende aanwijzingen zijn en of de maatregel proportioneel en subsidiair is. Het is dus ergens verwant aan het werk van een onderzoeksrechter, alleen hebben wij niet zelf de leiding over het onderzoek.'

S&T: Zegt u ook nee?

'Natuurlijk. Ik ga daar geen percentages op plakken, maar het gebeurt. Als iets onvoldoende gemotiveerd is of te ver gaat, moet je het tegenhouden. De controle stopt ook niet bij de toestemming. We krijgen tijdens de uitvoering rapporten. Als wij vinden dat een maatregel niet langer nodig is, kan die worden stopgezet.'
'Spionage kende ik alleen uit films'

Terrorisme kende Van den Hende al uit zijn parketverleden.
Spionage niet. Zijn ogen lichten op. *'Dat is echt een compleet nieuwe wereld.'*

S&T: Hebt u in die eerste maanden al dingen gezien waarvan u dacht: hier zouden ze een slechte film over maken?

'Absoluut.'

Een stilte.

S&T: En meer gaan we daar niet over horen?

'Nee.' (lacht)

'Het was nu of nooit'

S&T: Waarom dan toch die droomjob verlaten?

'Omdat ik ondertussen ongeveer 25 jaar binnen justitie werkte. Ik kende die wereld. De wereld van de inlichtingendiensten kende ik niet. En deze kans komt misschien maar één keer voorbij.'

Er zijn maar drie magistraten in de commissie.

'Als iemand anders benoemd was, kon het jaren duren voor er opnieuw een plaats vrijkwam. Dus het was een beetje: nu of nooit.'

De detachering duurt vijf jaar en kan worden verlengd.

S&T: Ziet u zichzelf ooit terugkeren naar Gent?

'Ooit wel ja. De tijd zal het uitwijzen.'

Hij verwijst naar wijlen magistraat Alain Bloch die in zijn professionele memoires schreef dat zijn periode als onderzoeksrechter de mooiste tijd van zijn carrière was.

'Ik geloof dat eigenlijk wel.'

De band met Gent is in elk geval niet doorgeknipt. Van den Hende vroeg zelf om te zetelen in de probatiewettelijke commissie en zal daardoor opnieuw regelmatig in Gent opduiken.

'Ik mis dat persoonlijke contact wel. Daarom wilde ik dat graag blijven doen.'

Macht verdelen

Eén verschil met zijn vorige job waardeert hij inmiddels sterk.

Een onderzoeksrechter beslist grotendeels alleen. Bij de BIM-commissie moeten de drie magistraten beraadslagen en is voor beslissingen een meerderheid nodig. *'Dat vind ik eigenlijk gezond. Macht verdelen is geen slecht idee is.'*

We zijn terug bij het onderwerp dat tijdens het gesprek voortdurend opduikt. Macht.

'Het ambt van onderzoeksrechter geeft enorm veel macht. Daarom is het zo belangrijk wie je daar zet. Je kunt een fantasische jurist zijn, maar dat betekent nog niet automatisch dat je goed met macht kunt omgaan.'

Aan het einde van het gesprek één klassieke vraag.

S&T: Welke raad geeft u aan jonge advocaten?

Van den Hende hoeft niet lang na te denken. *'Wees proactief. We zijn geen tegenstrevers.'*

S&T: Ook een procureur en een advocaat niet?

'Ook al hebben we verschillende rollen en belangen: uiteindelijk werken we allemaal voor hetzelfde belang, namelijk een rechtvaardige rechtsbedeling.'

S&T: En daarnaast?

'Luister naar elkaar. Wees empathisch en menselijk in uw job. Je moet voor uw zaak strijden, uiteraard. Maar probeer ook constructief te blijven. Niet de advocaat die het hardst roept. Niet de magistraat die zijn macht het nadrukkelijkst laat voelen. Gewoon goed voorbereid, scherp en menselijk zijn.'

Een andere mindset

Vandaag neemt hij de trein naar Brussel. Thuiswerken kan niet: geclassificeerde dossiers zitten achter slot en grendel. *'Dus ik heb mijn mindset aangepast. Ik koop in het station een koffie, lees de krant, luister naar een podcast. Ik probeer van die treinrit quality time te maken.'*

Van tien minuten fietsen naar vijftig minuten trein. Dat moet liefde voor de nieuwe job zijn.

'You win some, you lose some.'

Misschien rijdt er ooit opnieuw een trein in de andere richting.

Slotwoord: Justice for Life vindt dit jaar plaats op 27 november 2027 in het nieuw Gerechtsgebouw van Gent.

“We zijn geen tegenstrevers”

Advocaat van de rechtsstaat

Schrijnende toestanden in gevangenissen, toenemende druk op LGBTQIA+-gemeenschappen

en een steeds hardere anti-migratieretoriek doen de vraag rijzen hoe stevig de meest fundamentele bescherming

van kwetsbaren nog staat. Ook in België wordt steeds duidelijker dat mensenrechten broos en breekbaar zijn.

De recente ingebrekestelling van de Belgische Staat door de OVB voor de wantoestanden in de gevangenissen illustreert dit op pertinente wijze.

Advocaten staan op de eerste rij en zien deze schendingen met lede ogen aan. Want ook wij handelen enkel binnen het rechtssysteem, toch? Maar wat als recht en het rechtssysteem uit elkaar drijven?

We brachten een bezoek aan Advocaten Zonder Grenzen: een Belgische vzw opgericht door de Belgische stafhouders in de jaren '90 om wereldwijd de rechtsstaat en toegang tot de rechter te beschermen.

Kerntaak van de advocatuur

In 1992 kwamen stafhouders uit verschillende landen samen in Parijs met de vraag: stopt de verantwoordelijkheid van advocaten bij het verdedigen van cliënten binnen een rechtssysteem, of hebben zij ook de plicht om de rechtsstaat zelf te verdedigen?

Het antwoord werd vastgelegd in een charter. Advocaten hebben een verantwoordelijkheid die verder gaat dan de cliënt. Ook wanneer het systeem zelf onrechtvaardig is, is het de taak van de advocatuur om tussen te komen. Niet alleen de rechten, maar het recht zelf moet bepleit worden. De advocaat is verdediger van het individu, maar als actor van justitie ook verdediger van de rechtsstaat. Advocaten Zonder Grenzen werd vervolgens opgericht en vestigde zich in Brussel.

Initieel bleef de impact van Advocaten Zonder Grenzen beperkt tot tussenkomsten in individuele gevallen waarin advocaten in het buitenland werden aangehouden.

In 1994 breekt in Rwanda een genocide uit en ontstaat er een nijpend tekort aan magistraten en advocaten.

“Er waren in Rwanda heel weinig advocaten toen, dus zijn we een versnelling hoger geschakeld vanuit de overtuiging dat iedereen toegang tot justitie moet hebben, zowel de verdachten als de slachtoffers van oorlogsmisdrijven. Zo is Advocaten Zonder Grenzen echt beginnen groeien.” – Chantal Van Cutsem, directeur Advocaten Zonder Grenzen

Sindsdien is de organisatie uitgegroeid tot een expertisenetwerk dat vooral lokale advocaten, belangengroepen en lokale gemeenschapsleiders ondersteunt. Belgische juristen exporteren geen oplossingen, maar smeden partnerschappen waarin de expertise van lokale balies wordt samengebracht met gemeenschapsleiders en andere experts uit het middenveld.

Die evolutie ligt in lijn met hoe ontwikkelingssamenwerking in brede zin is veranderd. Vanuit Brussel wordt ondersteuning geboden aan lokale balies en belangengroepen. Er wordt geluisterd naar hun problemen en noden. Vanuit die problemen en noden coördineert Advocaten Zonder Grenzen wie hier een steentje kan bijdragen en welke strategische mogelijkheden er zijn. Samen met lokale partners werkt Advocaten Zonder Grenzen aan projecten om mensenrechtenschendingen te stoppen en te voorkomen. In België werken er 15 mensen voor de organisatie, in het buitenland hebben ze meer dan 150 partners verspreid over 7 landen in Noord- en Sub-Sahara-Afrika (DRC, CAR, Niger, Burundi, Tunesië, Marokko en Oeganda).

“Het is niet de bedoeling om Belgische advocaten met de toga in de rugzak naar het buitenland te sturen.” – Chantal Van Cutsem

RAPPORT ANNUEL ANNUAL REPORT JAARVERSLAG

2025

Missie vandaag

Het meest opvallende aan de projecten uit Tunesië, Marokko, Oeganda of Congo is misschien wel dat oorlog vaak ontbreekt. We associëren de ineensstorting van de rechtsstaat met burgeroorlogen, staatsgrepen of geweld. Maar veel landen waarin Advocaten Zonder Grenzen actief is, verkeren helemaal niet in staat van oorlog. Ze kennen verkiezingen, parlementen, rechtbanken. En toch verdwijnt stap voor stap de mogelijkheid om rechten daadwerkelijk af te dwingen.

In Tunesië werden na de revolutie democratische instellingen opgebouwd. Enkele jaren later werden ze even snel weer ontmanteld. In Oeganda werden

maatschappelijke organisaties vlak voor verkiezingen geschorst. Na de verkiezingen bleven ze gesloten. Onafhankelijke media verdwenen. De repressie nam toe, terwijl internationaal nauwelijks aandacht ontstond.

Het is een foute denkpiste dat een rechtstaat en rechtssysteem installeren onmiddellijk leidt tot een waarborg van de mensenrechten. Zonder effectieve afdwingingsmogelijkheden en duurzame waarborgen, zijn mensenrechten snel dode letter.

Lokale balies proberen tegengas te geven, en gaan de strijd aan met autoritaire regimes. Met strategische rechtszaken, informatiecampagnes en opleidingen, willen zij burgers en advocaten empoweren.

In België

De expertise die Advocaten Zonder Grenzen in het buitenland heeft opgebouwd, kan nu opnieuw in eigen land worden gebruikt.

In België gaat de bescherming van de rechtsstaat achteruit, net als in vele Europese buurlanden. Ook hier wordt de toegang tot de rechter beperkt, ook hier worden mensenrechten opnieuw in vraag gesteld.

Zodra overheden kiezen welke vonnissen zij wel of niet respecteren, verandert de verhouding tussen macht en recht. Rechten die gelden om de meest kwetsbaren te beschermen, worden geschonden voor politiek eigengewin. Daarover is verontwaardiging, maar misschien wel veel te weinig.

“Aangezien wij in veel verschillende landen werken, pikken wij heel snel de eerste signalen op. Anderen denken nog: ‘het is niet zo erg, misschien is er wel een goede reden waarom dit recht wordt beperkt’. Wij weten hoe dat kan lopen.” – Chantal Van Cutsem

Elke advocaat die een overheid aan haar eigen wetten houdt, iedere balie die zich uitsprekt wanneer de onafhankelijkheid van rechters of advocaten onder druk staat, verdedigt de waarden waar de rechtsstaat op gebaseerd is.

“We moeten de mensenrechten en de waarden achter die rechten blijven verdedigen. Zelfs in contexten waar je ziet dat het systeem gemanipuleerd wordt en je weet dat het recht op zich waarschijnlijk niet volstaat, is het nog altijd een belangrijk middel om pijnpunten aan te kaarten en situaties te verbeteren.”

– Chantal Van Cutsem

Advocaten als mensenrechten-verdedigers?

Als advocaten zijn we bijzonder goed geplaatst om de rechtsstaat te verdedigen. De beste steun begint bij het ter harte nemen van het beroep zelf: de rechtsstaat verdedigen, waar ze ook wordt aangevallen.

Dat kan heel concreet. Wanneer een advocaat in het buitenland wordt aangehouden of bedreigd, helpt het als Belgische advocaten en balies zich daarover uitspreken, de autoriteiten aanschrijven en solidariteit betuigen met de lokale balie. Zichtbaarheid kan bescherming bieden aan mensenrechtenverdedigers en advocaten onder druk.

Advocaten zijn geen activisten. Hun eerste opdracht blijft de verdediging van hun cliënt. Maar juist door die professionele rol kunnen zij de staat ter verantwoording roepen, ook wanneer die cliënt politiek ongewenst is. Cliënten verdedigen tegen het systeem, betekent ook kritiek durven uiten wanneer dat systeem zelf schendingen begaat.

“Wat buiten de rechtbank gebeurt, is even belangrijk als wat erbinnen gebeurt.”

© foto's ASF

Wanneer advocaten in hun eigen praktijk op structurele mensenrechtenproblemen botsen kunnen ze ook rechtstreeks samenwerken met Advocaten Zonder Grenzen. Een individuele zaak is daarbij niet noodzakelijk het eindpunt. Wanneer een advocaat merkt dat hetzelfde probleem zich telkens opnieuw voordoet, kan worden onderzocht of er een opleiding nodig is, of er een strategische procedure kan worden gevoerd en welke andere organisaties of actoren kunnen worden betrokken. Zo kan een probleem dat eerst in één dossier zichtbaar wordt, uitgroeien tot een bredere juridische en maatschappelijke actie. Het niet overbrengen van gedetineerden naar hun proces, wat zonder enige twijfel een ernstige schending is van art. 6 EVRM, is hiervan een mooi voorbeeld.

Advocaten Zonder Grenzen speelt nog steeds een cruciale rol in het beschermen van de rechtsstaat en fungeert als expertisecentrum voor iedereen die de handschoenen wil opnemen om de mensenrechten effectief te verdedigen.

Juist daarom is onafhankelijke financiering belangrijk. De activiteiten van Advocaten Zonder Grenzen worden hoofdzakelijk gefinancierd door institutionele donoren, maar die middelen zijn doorgaans gekoppeld aan specifieke regio's en thema's. Particuliere giften geven de organisatie de ruimte om sneller te reageren wanneer zich nieuwe problemen voordoen of wanneer een project is afgelopen.

Als advocaat de rechtsstaat mee beschermen? Word lid van de algemene vergadering of steun de organisatie financieel.

Surf naar asf.be of neem contact op met Chantal Van Cutsem via cvancutsem@asf.be.

Herdenking van de grote brand in het groot gerechtshof te Gent op 19 maart 1926.

door Philippe Van Maele
Ere-ondervoorzitter REA Gent Stadsgids

Op 19 maart 2026 vond in het Oud Gerechtsgebouw een herdenking plaats

naar aanleiding van de honderdste verjaardag van de grote brand van 19 maart 1926,

die het gerechtsgebouw nagenoeg volledig vernielde.

Eerste Voorzitter Michel Oosterlinck nam het initiatief voor deze herdenking,

hoofdgriffier Dieter De Rouck schreef een indrukwekkend werkstuk over de brand

en ondergetekende stadsgids werd aangezocht om – samen met kunsthistoricus Stefan Huygebaert – het woord te voeren.

Wat voorafging

Graaf Lodewijk van Male (!) vond dat de leefomstandigheden in het Gravensteen niet meer voldeden aan zijn status en in de 14de eeuw verhuisde hij met zijn gevolg naar het naastgelegen Hof Ten Walle (later Prinsenhof), dat door zijn Bourgondische opvolgers naar hun levensstijl omgebouwd werd tot een waar lusthof met leeuwenkuil.

Zo kwam er in het Gravensteen plaats vrij voor de Raad van Vlaanderen, met wat goede wil te beschouwen als de voorloper van het hof van beroep.

Alles was er immers voorhanden om ordentelijk recht te spreken (cellen, vergeetputten, foltertuig en een executieplaats op het Veerleplein).

De Raad van Vlaanderen bleef – mits enkele kleine onderbrekingen – in het Gravensteen om dan in 1778 zijn intrek te nemen in het Jezuïetenklooster in de Volderstraat, dit wegens een gebrek aan comfort en klachten over vocht en koude. De Raad van Vlaanderen werd uiteindelijk – samen met het Ancien Régime – in 1795 afgeschaft.

Bij het ontstaan van België voorzag artikel 104 van de Grondwet van 1831 dat er drie Hoven van Appel zijn en dat de wet “hunne regtsgebied en standplaatsen” zou voorzien.

Het stond al snel vast dat in Brussel en Luik een hof van beroep zou zetelen, maar de derde standplaats bleef ter discussie.

Gent haalde het uiteindelijk op Bergen, Brugge en Doornik.

Dat de Raad van Vlaanderen eeuwenlang in Gent zetelde, zal hieraan niet vreemd zijn.

Eerst werd het hof van beroep ondergebracht in lokalen van het stadhuis, maar de behuizing was te klein én de zittingen werden gestoord door de marktactiviteiten op de nabijgelegen Poeljemarkt.

De toenmalige eerste voorzitter verzocht de minister van justitie om de bouw van een apart gerechtsgebouw en hij suggereerde meteen een geschikte locatie: het toenmalige Recollettenplein, vrijgekomen na de afbraak van het door de Fransen afgeschaft klooster van de Minderbroeders (Recolletten).

Stadsarchitect Louis Roelandt werd belast met het ontwerpen van een justitiepaleis in neoclassicistische stijl, dat eigendom zou blijven van de stad Gent, maar deels ter beschikking zou worden gesteld van het hof en de rechtbanken.

De werken vatten aan in 1836, duurden 10 jaar en het voorziene budget (820.000 BEF) werd ruimschoots (1.653.000 BEF) overschreden...

Omdat de stad het gebouw ook wenste te gebruiken als feestzaal werd een monumentale (57 x 15,5 meter en 21 meter hoge) "*salle des pas perdus*" voorzien op de eerste verdieping, ook bereikbaar van op het voorplein via de nog steeds aanwezige dubbele stenen trap.

De aanwezigheid van deze "*salle des pas perdus*" had wel als gevolg dat er in de meeste kantoren op het gelijkvloers geen daglicht aanwezig was.

De grote brand van 19 maart 1926

Op vrijdag 19 maart 1926, om vier uur in de ochtend, merkte een voorbijganger rook op die opsteeg uit het gerechtsgebouw, vanuit de eerste verdieping aan de zijde van de Recollettenlei. Mogelijks werd de brand op hetzelfde moment ontdekt door de nachtwacht van de brandweerpost aan de opera. De brand nam snel uitbreiding en was pas na ruim dertig uur uitgeraasd. Tot de woensdag was nablussen noodzakelijk.

Magistraten, griffiers en toeschouwers hielpen dossiers en documenten uit de brand te redden en onder te brengen onder meer in de nabijgelegen horecazaken.

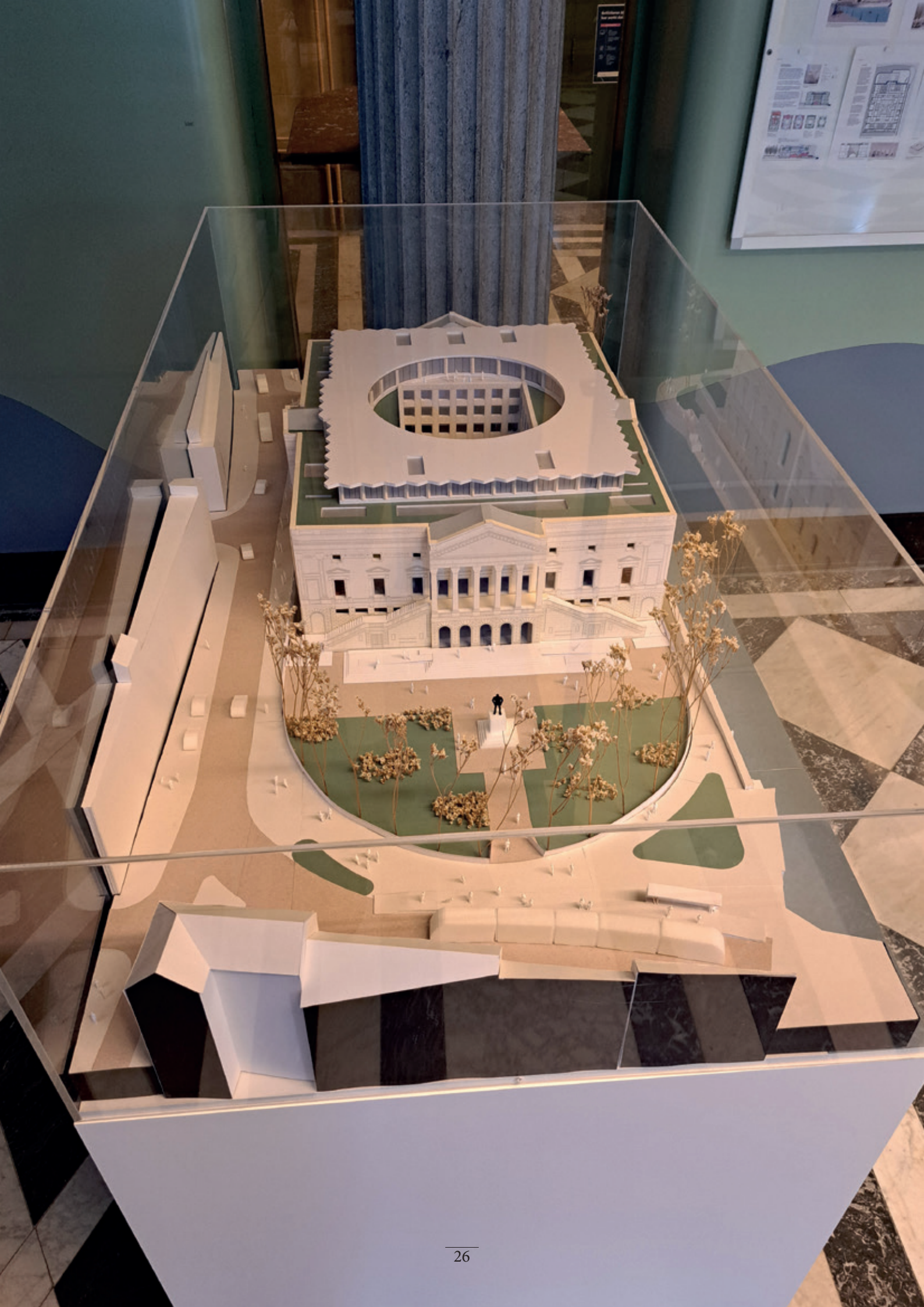
De ravage was enorm, het dak was ingestort evenals de fameuze "*salle des pas perdus*". Eigenlijk stonden enkel de buitenmuren en enkele binnenmuren nog recht.

Er werd geen sluitende oorzaak van de brand gevonden. Wellicht was er een kortsluiting ontstaan ter hoogte van de raadzaal van het hof van beroep. Ook het feit dat de verwarming van de lokalen gebeurde door middel van kachels en dat de meters kachelbuizen door oververhitting (er waren geen schouwen) de oorzaak waren van de brand, was een plausibele uitleg.

Tot in 1930 vonden het hof en de rechtbanken tijdelijke huisvesting in wat nu het Sint-Baafshuis is in de Biezekapelstraat.

De heropbouw

Architect De Vaere was verantwoordelijk voor de heropbouw van het justitiepaleis en hij zorgde enerzijds voor de uitbreiding van het aantal kantoren en zittingszalen en anderzijds voor een centraal atrium dat natuurlijk daglicht in het gebouw bracht. De "*salle des pas perdus*" werd met andere woorden niet heropgebouwd. Het gebouw beantwoordde aan de toenmalige noden.

Honderd jaar later

Nadat de overige gerechtelijke diensten in 2007 in het nieuw gerechtsgebouw aan de Opgeëistenlaan hun intrek namen, bleef het hof van beroep wat verweesd achter in het oud justitiepaleis aan het Koophandelsplein.

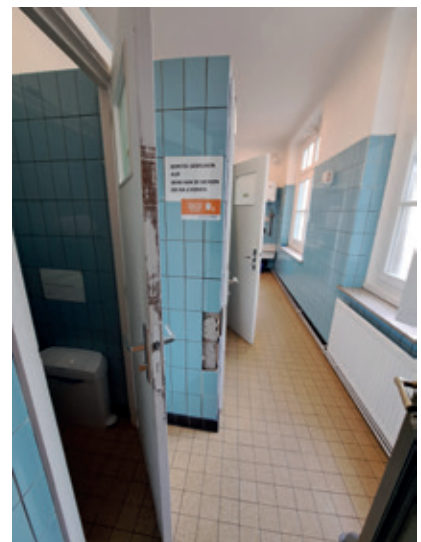
Ondanks verschillende verbouwingen sinds de jaren 1960, is het gebouw aan een totaalrenovatie toe.

In 2023-2024 werd daartoe een masterplan uitgewerkt (kostprijs studie 460.000 euro) en sedertdien toont een maquette een beeld van wat de toekomst zou kunnen brengen.

Het masterplan moet evenwel nog goedgekeurd worden door de federale ministerraad en de uitvoering ervan is afhankelijk van de beschikbare budgetten...

In afwachting blijven de magistraten, de griffiers en het personeel in dit afgeleefd gebouw aan het werk.

De analogie met de toestand waarin het Gravensteen zich bevond toen de Raad van Vlaanderen weigerde aldaar verder te zetelen, viel mij op.

Geraadpleegde literatuur:

DECAVELE (J.), VANDEWAL (Ch.) e.a., De tempel van Themis. Gent, 160 jaar gerechtsgebouw en rechtspraak, Snoeck, Gent, 2007

RUMMENS, M. "Waar te Gent recht werd gesproken (vervolg en slot)" Ghendtsche Tydinghen 29 (1)

DE ROUCK, D. Herdenking van de grote brand in het groot gerechtshof te Gent op 19 maart 1926

Afbeeldingen: D. De Rouck, openbare bronnen, eigen foto's

Terugblik: advocatenrun 2026

De Vlaamse Conferentie

door mr. Sofie Lesandr 

Met een fris bestuur gaat de VLC opnieuw van start
Ze delen volgend jaar de organisatie, plezier en smart
We hopen u volgend jaar talrijk te mogen verwelkomen
Om elkaar ook naast de rechtbank te mogen tegenkomen

Na een zonnig gerechtelijk verlof
Komt de toga vanonder het stof
De VLC nodigt u uit voor het jaarlijks ontbijt
Voor u naartig terug naar uw kantoor rijdt

Houd de website en nieuwsbrief in het oog
Of kijk naar de flyer aan Monique haar toog
Voor de aankondiging van komende evenementen
Met leerrijke avonden en de nodige amusements

De Commissie van Stagiairs

door mr. Mr. Mathieu De Rycke

Waarde confraters, beste stagiairs,

Het gerechtelijk jaar 2025-2026 is voorbij gevlogen!

We kijken terug op een periode vol bijzondere momenten en waardevolle ontmoetingen.

Tussen de drukke dossiers door was er uiteraard ook ruimte voor ontspanning!

Een absoluut hoogtepunt was ons balie-weekend in Heuvelland. Op vrijdagavond werden de stagiairs verwelkomd en stond een quiz op de planning — een topeditie vol humor en gezonde competitie, die meteen de toon zette voor het weekend en waarmee we op gepaste wijze kennismaakten met de Westhoek.

Op zaterdag ontdekten we de streek in al haar facetten. We brachten een bezoek aan het wijndomein Entre-Deux-Monts, waarna we met de kajak vanuit Roesbrugge tot net over de Franse grens peddelden. 's Avonds stond een heerlijke BBQ op het menu, die door onze vuurmasters tot in de perfectie werd bereid — aan sommige stagiairs is duidelijk een topchef verloren gegaan.

Op zondag trokken we ten slotte naar de Kemmelberg, waar we een uitgebreide rondleiding kregen in de voormalige NAVO-bunker. Een indrukwekkende afsluiter van een geslaagd weekend.

Een week later vormde het slotevent het officiële sluitstuk van het gerechtelijk jaar.

Maar onze blik staat inmiddels alweer op de toekomst. Op 25 augustus vindt de infosessie voor de nieuwe stagiairs plaats en op dinsdag 1 september verwelkomen we hen vervolgens tijdens de plechtige eedaflegging — een mijlpaal die het begin markeert van hun professionele loopbaan. Aansluitend organiseert de CvS een after-work, waarbij de nieuwe stagiairs op informele wijze kunnen kennismaken met het reilen en zeilen aan de balie.

Ondertussen zijn ook de voorbereidingen voor de Dag van de Stagiair op vrijdag 2 oktober 2026 in volle gang. Op het programma staat een gevangenisbezoek, gevolgd door een rondleiding in de rechtbank. 's Avonds worden de stagiairs uitgenodigd voor het jaarlijks diner, waarop het nieuwe bestuur en de nieuwe voorzitter van de CvS worden verkozen. Het belooft een dag te worden om naar uit te kijken!

Kortom: we zijn er weer helemaal klaar voor! Ook het komende gerechtelijk jaar staat de CvS paraat om alle stagiairs te verwelkomen op onze activiteiten. Hou dus zeker de socials en jullie mailbox in de gaten.

Het talentenatelier van vzw TAJO zoekt vrijwilligers voor 2027

Al enkele jaren heeft de Gentse balie een fijne samenwerking met de jongeren en vrijwilligers van vzw TAJO.

TAJO is een organisatie die inzet op vroegtijdig schoolverlaten en het stimuleren van talentontdekking en -ontwikkeling aan de hand van wekelijkse praktijkgerichte ateliers en workshops. Tweemaal per jaar komen ze daarvoor naar de Gentse rechtbank. Aan de hand van een rollenspel krijgen jongeren zicht op begrippen zoals recht en rechtvaardigheid, tegenspraak, bestraffing enz.

Deze middagen zijn bijzonder boeiend, entertainend en verzadigend voor alle betrokken partijen.

Zin om deel te nemen aan deze bijzonder fijne middagen? TAJO is nog op zoek naar advocaten die hierbij een begeleidende rol willen spelen.

De middagen in 2027 zullen plaatsvinden op 16 januari en 17 april telkens van 10-14u.

Voor meer info of inschrijvingen kan u zich richten tot confrater en aanspreekpunt mr. Laura Otte en dit via info@ginsburg.be

Wel&Wee Geboortes

Odard, zoontje van Julie Ongenae
Lucy Alice, dochtertje van Emma Teerlinck
Manon, dochtertje van Sarah Zaman
Georges, zoontje van Ruben Volckaert
Lucie, dochtertje van Marie Vanhulle
Ella-Rose, dochtertje van Sabrina Holvoet
Charlie, zoontje van Louis Clarys

Jan's woordenlijstje

bij aanvang stage

Wat ben je aan het doen vroeg mevrouw Alleman. Het was een hete zomerdag tijdens het gerechtelijk verlof, maar meester Alleman zat, de voeten in een kuip koud water, vlijtig te tikken op zijn laptop.

Je weet dat binnen enkele weken een stagiaire begint op ons kantoor. Wel, ik ga alvast voor hem een lijstje maken met de meest voorkomende begrippen van ons beroep zei Jan, en tikte vlijtig verder.
Leren ze dat dan niet op de universiteit?
Verwonderde zijn echtgenote zich.

De universiteit, dat is goed voor theorie, maar de echte praktijk, en zeker de Gentse praktijk, daar leert ge nog meer over in 't koffiekot. Ah, goed dat ik dit zeg, koffiekot, dat moet ook nog in de lijst. En Jan tikte met vernieuwde inspiratie.

Zijn echtgenote kwam over zijn schouder loeren en las:

Anciënniteit: hoe langer iemand advocaat is, hoe meer anciënniteit die heeft. Dat laat toe om ongegeneerd te passeren voorbij jongere advocaten, omdat die ancien destijds ook gepasseerd is vooraleer hij/zij ancien was (zie ook *laudatio*).

Balierevue: een schitterend periodiek event, waarbij sommigen geschoffeerd zijn als ze er niet in geschoffeerd worden.

Confrater: de ene is wat meer “con”, de andere wat meer “frater”, maar het blijft iemand van je eigen beroepsgroep waar je correct mee omgaat, in de hoop dat die het zelfde doet met jou.

Ex aequo et bono: om er eens met de klak naar te slaan.

Gedragen naar de wijsheid: ik wil het betwisten, en hopelijk weet de rechtbank waarom, want ikzelf weet het begot niet.

Koffiekot: officieel “het cafetaria van de advocaten”. Wordt gerund door Monique. Sommige advocaten verblijven meer daar dan in de rechtszaal, dat zijn de koco's: de koffiekot confraters.

Laudatio: algemene repetitie voor een in memoriam.

Loco: term afkomstig uit de Spaanse taal (*està loco*): betekent “ik ben gek genoeg om dat te doen. “ik verschijn loco”: ik heb mij laten ompraten en ben gek genoeg om voor deze confrater te verschijnen.

Minimis: (1) korte mis, (2) de minimis (*non curat praetor*) : val mij niet lastig met uw prutsen.

Parkeerverbod: aan de linkerkant van de inrit van de parking van het nieuw gerechtsgebouw, tegen de muur, geldt een parkeerverbod. Door een enkeling wordt dit geïnterpreteerd als een privé-parkeerplaats, onder het motto, “Ercan nog altijd eentje bij”.

Toque: naam voor het ceremonieel advocatenhoofddekseel (baret) dat nog hoogst uitzonderlijk gedragen wordt (art. 441 Ger.W. en Koninklijk Besluit van 30 september 1968). Niet te verwarren met Tok (zie confrater en parkeerverbod).

Tondelieren: een miskoop doen met andermans geld en dan niet weten wat er mee aangevangen.

Vakgroep: relikwie van een vervlogen batonnaat.

Work-life balance: mythologische toestand. Volgens de overlevering zou die ooit bereikt zijn door een Amerikaans advocaat, maar weer verloren gegaan tijdens de slag bij Gettysburg in juli 1863. Sindsdien leeft die nog verder als een sprookje dat soms aan jonge advocaten verteld wordt.

Na lectuur van Jan's lijstje kon mevrouw Alleman een glimlachje moeilijk onderdrukken. *Waarom bied je dit niet aan aan de stageschool vroeg ze onschuldig.*

Juist zei Jan, goed dat je mij hieraan doet denken, en hij begon te typen:

Stagesch...

Maar dat, beste lezer, werd weer een gans ander verhaal.

Project- ontwikkeling met gevoel

Betrouwbare herontwikkeling van familiaal patrimonium

Wanneer families nadenken over de toekomst van hun patrimonium, bent u vaak hun eerste vertrouwenspersoon. In dat traject kan een discrete en deskundige partner het verschil maken.

Volus, de projectontwikkelingstak van de familie Van Tornhout, bouwt op meer dan 60 jaar ervaring in bouw en vastgoed. Wij zijn gespecialiseerd in de herontwikkeling van

familiaal patrimonium, waar zorg, tact en respect voor de emotionele waarde centraal staan.

Van ouderlijke woning tot bedrijfssite: we begeleiden elke herbestemming met transparantie, expertise en oog voor wat voor de familie telt. Zo kunt u uw cliënten met vertrouwen naar ons doorverwijzen.

Een betrouwbare partner
voor uw cliënten?

Ontdek onze aanpak via
www.volus.be of scan de code.

VOLUS
REAL ESTATE
TAILORED BY VAN TORNHOUT

Een verzekeringsplan op uw maat?
Wij helpen u graag op weg.

Het is moeilijke materie om in de verzekeringswereld
te navigeren. Het is een wereld van mogelijkheden en
keuzes. Het is een wereld van risico's en
aanpak.

Als verzekeringsadviseur in de verzekeringswereld, en
aanpak, kunt u ervoor kiezen om te kiezen voor de
beste manier om te kiezen voor de beste manier om te
kies.

Er is nu een andere manier om te kiezen voor de beste
manier om te kiezen voor de beste manier om te kiezen
voor de beste manier om te kiezen voor de beste manier
om te kiezen voor de beste manier om te kiezen voor de
beste manier om te kiezen voor de beste manier om te
kies.

U wordt nu ook in de wereld van de verzekering op
de beste manier om te kiezen voor de beste manier om te
kies.

[www.vanbreda.nl](#) / [www.vanbreda.be](#)

Vanbreda
RISK & BENEFITS
Advies en
verzekering
voor
advocaten

4000 aangesloten advocaten, dat pleit voor Xerius!

Luister naar de argumenten van uw confraters en sluit ook aan bij Xerius,
het grootste sociaal verzekeringsfonds voor advocaten.

Overstappen naar Xerius is gratis en gemakkelijk
via www.xerius.be/overstappen

UW VOORDELEN

- advies van topkwaliteit
- toegang tot de informatie
in uw digitaal dossier
- de laagste werkings-
kosten in de sector:
slechts 3,05%
- gratis persoonlijke
persoonberekening en
bijhorende begeleiding

PRECURA, uw verzekering tegen inkomensverlies bij ziekte en ongeval.

Uw professionele carrière draait volledig op volle toeren, maar er zijn van alle kanten die u niet zlot aanbrengen – voorschietingsopdrachten al niet. Een depressie, burn-out of een lemaal ongeval met arbeidsongeachtheld tot gevolg. PRECURA biedt u op slot naast een starfge bescherming tegen inkomensverlies. Bij PRECURA bent u reëel dan een polissenaar alleen. Zo zorgt onze Disability Case Manager (DCM) voor een persoonlijke begeleiding in geval van ziekte of ongeval.

U kiest bij PRECURA zelf de hoogte van uw vervangingsinkomen. Via uw Balie kan u zich aanmelden bij de collectieve Beschermingspolis "Precura". U kan uw dagvergoeding met optredende "à la carte" via onze individuele inkomensverzekering "Precura". Tot slot kan u zich met via uw advieskantoor aanvraagkantoor verzekeren onder de naam "Precura Office". Sta even stil bij het belang van uw inkomensverzekering en contacteer ons: 02 364 11 11. Wij zorgen voor uw financiële geruststelling.

www.precura.be

Prevoca Uw collectieve inkomensverzekering via uw Balie	Precura Uw bijkomende individuele inkomensverzekering	Precura Office Uw collectieve inkomensverzekering op maat van kantoren en associaties	Omzetverzekering Precura PRO Bescherm uw inkomen en de omzet van uw vennootschap bij ziekte en ongeval
--	--	--	--

Financiële dienstverlening SGLA
 HES Erkelingen
 (Sint-Martens-Bos)
 T 02 364 11 11
 F 02 364 11 10
info@precura.be
www.precura.be